

Meistarklase: "Ceļā uz 9. kl. eksāmenu – dažādu tekstu izmantošana latviešu valodas stundās"

12.03.2024.

Liene Bedre, Lita Eglīte,
Rīgas Valsts 3. ģimnāzijas
latviešu val. un literat. skolot.

Darba kārtība

1. Teksta un uzdevumu piemēri, kas attiecas uz eksāmena I daļu.
2. 15 min pārtraukums.
3. Uzdevumu piemēri, kas attiecas uz eksāmena II daļu.
4. Darbs grupās.

Plānotais laiks – no plkst. 10.00 līdz 13.00.

Centralizētā eksāmena saturs un uzbūve

Daļa	Uzdevumu skaits	Maksimālais punktu skaits	Daļas īpatsvars (%)	Izpildes laiks (min)
1. Teksta satura un valodas līdzekļu analīze	14 – 16	50	50	120
2. Tekstveide	1	30	30	80
3. Mutvārdu runa	1	20	20	10

Uzdevumu izpildes atslēgvārdi

- *Izlasīt, iepazīties, atbildēt (brīvā formā), atrast, izrakstīt, izvēlēties (no teksta, no dotiem variantiem), atzīmēt, minēt (no teksta), nosaukt, nošķirt, noteikt (iedalījuma grupu, veidu, morfēmu u. tml.).*
- *Aprakstīt, grupēt, izskaidrot, klasificēt, raksturot, pārveidot, uzrakstīt.*
- *Analizēt, novērtēt, pamatot, pierādīt, papildināt, piedāvāt (savu variantu), salīdzināt, secināt, veidot (vārdformu, vārdu savienojumu, teikumu).*
- *Formulēt, iekļaut, iesaistīt (tekstā), izmantot, pārveidot, veidot, uzrakstīt, radīt, reflektēt, izvērtēt.*

Jēdzienu atgādnes, to lietojums

- Pirms tēmas vai tās apkopojuma tiek veidotas atgādnes ar jēdzienu skaidrojumiem, izmantojot dažādas vietnes, tekstus.

2. piemērs un 3. piemērs

- Attiecīgi kontroldarbi ar dažādiem uzdevumiem.

4. piemērs

- Ikdienas praksē – uzdevumu izpildes nosacījumu un jēdzienu sistemātiska apguve (katrā nākamajā tēmā iekļautas iepriekšējās).

5. piemērs

- Praktiskais uzdevums par sintaktiskajām konstrukcijām.

<https://www.uzdevumi.lv/TestWork/Info?jid=zg5ttHKSbUSMFzJjDDwqwg>

Kur meklēt sintaktiskajām konstrukcijām bagātus tekstus?

- "Interesanti un jautri diktāti 5.-12. klasei" (*soma.lv*)
- Pasaules diktāti latviešu valodā (*lsm.lv*)

8. klase

 Bioloģija 8. klasei. Skolotāja grāmata	 Jaunais standarts CNC pamati
 Ģeogrāfija 8. klasei. Skolotāja grāmata	 Interesanti un jautri diktāti 5.–12. klasei
 Matemātika 7.-9. klasei. Skolotāja grāmata	 Matemātika 8. klasei. Skolotāja grāmata
 Vienkāršākie pieturzīmju lietošanas gadījumi 8.–9. klasei	

VIII pasaules diktāts latviešu valodā – oriģinālteksts salīdzināšanai

 Īpašās pārraides

Pievērs uzmanību – raksts publicēts **pirms 1 gada.**

Dalīties:

15. oktobris, 2022, 13:04 | Kultūrtelpa | Autori: LTV Kultūras redakcija

Tekstu meklēšana un pielāgošana

- Mācību diktāti vai teksts ar uzdevumiem. 6.piemērs
- Iepriekšējo mācību gadu eksāmenu izmantošana. 7. piemērs
- Iespēju robežās sadarbība ar kolēģiem
(piemērs par pasaku matemātikā)

Citāts no grāmatas "21. gs. lasītāji: lasītprasmes attīstīšana digitālā pasaulē"

Lasītprasme 20. gadsimtā bija saistīta ar tādas informācijas ieguvu un apstrādi, kas jau bija "gatava" un bieži vien skolēniem speciāli atlasīta. Savukārt 21. gadsimtā tā [lasītprasme] ir zināšanu konstruēšana un pārbaudīšana. Agrāk skolotāji varēja likt skolēniem meklēt informāciju enciklopēdijā un paļauties uz to kā precīzu un patiesu. Mūsdienās "Google" viņiem piedāvā miljoniem dažādu atbilžu un neviens nepasaka priekšā, kas ir pareizi un nepareizi vai patiesi un nepatiesi. Jo vairāk zināšanām tehnoloģijas ļauj piekļūt, jo svarīgāk ir skolēnos attīstīt spēju orientēties neskaidrībās, formulēt daudzpusīgu viedokli un informāciju vērtēt pēc konteksta.

Sasniedzamais rezultāts jomā "Kritiski un radoši domāt" (Īrijas piemērs)

T2	Izvērtēt, organizēt un sintezēt informāciju, lietojot IT
I līmenis Sākumskola (1.–3. klase)	grupēt informāciju, attēlus vai tekstu atbilstoši dotajiem kritērijiem – vienādi, atšķirīgi izmēri, forma u. c.; diskutēt ar skolotāju un konsultantiem par informācijas meklēšanas rezultātu lietderību; sākt atšķirt faktus no stāstiem skolotāja izvēlētās mājaslapās; saskaņāt jēgu uz ekrāna attēlotā tekstā un attēlos
II līmenis Pamatskola (4.–6. klase)	diskutēt un attīstīt paņēmienus, lai izvērtētu informācijas ticamību, derīgumu un piemērotību elektroniskajiem resursiem un mājaslapām; organizēt un grupēt informāciju, lietojot diagrammas, grafikus, domu kartes un mapes
III līmenis Pamatskola (7.–9. klase)	izvērtēt informācijas un datu atbilstību un ticamību, kas iegūti no elektroniskajiem avotiem, ņemot vērā iespējamās neprecizitātes, motivāciju un viedokļus; izvilkt būtiskāko informāciju no vairākiem informācijas avotiem, lietojot IT informācijas sagrupēšanai (t. i., domu karte, teksta apstrādes programmas u. c.); radīt jaunu informāciju, sintezējot un integrējot ar IT atrasto informāciju.

Praktiskā daļa un pārrunu jautājumi

- Lasītprasmes uzdevums:
<https://www.uzdevumi.lv/TestWork/Info?jid=hjvpNPHa-kmEXdkh20A8CQ>
- Paredzētais laiks: 20 min.
- Komentāri par vērtēšanas kārtību.
- Kādi ir skolotāja un skolēna ieguvumi un/vai zaudējumi, uzdevuma pildīšanā izmantojot šādu digitālo pieeju?

OECD pētījuma dati par skolēnu sniegumu lasītprasmē (2022)

	Mean score in PISA 2022		
	Mathematics	Reading	Science
	Mean	Mean	Mean
OECD average	472	476	485
Singapore	575	543	561
Japan	536	516	547
Korea	527	515	528
Estonia	510	511	526
Switzerland	508	483	503
Canada*	497	507	515
Netherlands*	493	459	488
Ireland*	492	516	504
Belgium	489	479	491
Denmark*	489	489	494
United Kingdom*	489	494	500
Poland	489	489	499
Austria	487	480	491
Australia*	487	498	507
Czech Republic	487	489	498
Slovenia	485	469	500
Finland	484	490	511
Latvia*	483	475	494
Sweden	482	487	494
New Zealand*	479	501	504

OECD pētījuma dati par skolēnu sniegumu lasītprasmē (2022)

Lithuania	475	472	484
Germany	475	480	492
France	474	474	487
Spain	473	474	485
Hungary	473	473	486
Portugal	472	477	484
Italy	471	482	477
Viet Nam**	469	462	472
Norway	468	477	478
Malta	466	445	466
United States*	465	504	499
Slovak Republic	464	447	462
Croatia	463	475	483
Iceland	459	436	447
Israel	458	474	465
Türkiye	453	456	476
Brunei Darussalam	442	429	446
Serbia	440	440	447
United Arab Emirates	431	417	432
Greece	430	438	441
Romania	428	428	428
Kazakhstan	425	386	423
Mongolia	425	378	412

Ierosmei

Vai ķiploki nekaitē kuņģim? Atbild profesors Danilāns 10

RUNĀ SPECIĀLISTS

2022. gada 23. oktobrī 06:22 "100 Labi padomi Par veselību"

Vīrusu sezonas laikā iesaka apēst svaigi sasmalcinātu ķiploka daiviņu. Ja ķiploks tik spēcīgi kož mēlē un aromāts iesūcas ādā, vai tas nekaitē kuņģim? Varbūt labāk lietot ķiploku kapsulas?

Ķiploki neko jaunu kuņģa un zarnu traktam nenodara. Tātad ķiploku izdalītie fitoncīdi (šo garšaugu izdalītie iznīcinātāji) nebojā cilvēka kuņģa un zarnu trakta gļotādu, nesekmē gremošanas orgānu slimību rašanos. Bet ar to ir par maz, lai lemtu, ka ķiplokiem piemīt izcilas (vai kaut nelielas) ārstnieciskas spējas.

Ķiploki ir vārģs "medikaments", to ārstnieciskās spējas ir niecģgas, ja vispār tģdas ir...

Lai nepiktojas cilvēki, kam ķiploki garšo un kuri tos labprāt iekļauj savā ēdienkartē. Daudziem cilvēkiem ķiploki uzlabo pašsajģtu (placebo ietekme), tģpēc, ja ķiploki iet pie dģšas, ēdiet tos bez bēdģm, ēdiet ar prieku, jo ķiploku aizliegģšanai nav nekģda pamata.

Ierosmei

R. Virks *Pelmeņi*

Kā tas bieži gadās, Raimonds saindējās ar paša gatavotiem pelmeņiem. Zināms, šmorēja viņš tos, tā sacīt, no nulles. Samala liellopa un cūkas miesu, piešāva klāt sīpolus un ķiplokus, maķenīt garšvielas un labus vārdus. Turklāt iejaucā mīklu, labi stipri ar dūrēm to izdauzīja, nogatavināja un izrullēja nedaudz biezāku par zīdparīru. Pats piņķerīgākais sākās, kad, slapinādams pirkstus aukstā ūdenī, viņš lipināja pelmeņu radziņus. Drīz mazie velniņi tika salikti saldētavā un pārvērsti vienā lielā pelmeņu muskulī.

Nākamajā dienā ēdmaņa bija krietni jāsamizo ar āmuru, tikai tā varēja atdalīt kopā sasalušos pelmeņus un tikt pie kilograma visbrīnišķīgāko gaļas un mīklas kareivju šaisaulē. Raimondam pie sirds vislabāk gāja cepti pelmeņi, tāpēc, eļļu nežēlodams, viņš astoņus gabalus ierindoja uz čurkstošas pannas virsmas, nesteidzīgi nogaidīja, līdz pelmeņi kļūst zeltaini brūni, apbēra ar sāli un lika uz šķīvja, kur jau bija uzspiedis biezu majonēzes un asās čili mērces pļeku.

Pelmeņi pa vienam tika apēsti trīs kumosos, kurus pirms baudīšanas Raimonds ietērpa sarkanbaltā mērces mundierī. Notiesājis pelmeņus, Raimonds likās uz auss un nogulēja garu vakaru un pusi nakts. No rīta viņš nepamodās, jo nakts vidū bija pēkšņi nomiris. Lūk, šis gadījums uzskatāmi parāda, cik smalks un nepielūdzams ir dzīves dzīpars. („Domuzīme”, 2023., Nr. 6)

15 min kafijas pauze

Citāts no grāmatas "Medijpratība skolās"

Lasītprasme ir transformējoša un radoša. Tā neietver tikai teksta izpratni – tā daudzējādā mērā ietver šī teksta "pārradīšanu". Lasītprasme vienmēr ir saistīta ar iekšējiem garīgiem procesiem, pie kuriem skolotājiem, psihologiem, akadēmiķiem un lasītprasmes speciālistiem nav tiešas piekļuves. Viņu darbs sākas brīdī, kad teksta "pārradīšana" kļūst ārēja, sākotnēji kā runa, bet vēlāk kā rakstīts teksts, iestudējums, dizaina darbs u. tml.

Avots: Burn A., Durran J. (2007) *Media Literacy in Schools*. Londona: "SAGE Publications Company".

Medijpratība

- Uzdevums par viltus ziņām:
https://1drv.ms/b/s!Ag8_Lo_48bj8iLtPyfAbFAMgsevjuQ?e=MEAf6b
- Paredzētais laiks: 5 min.
- Kādi faktori ietekmēja to, ka šī viltus ziņa tik ātri izplatījās visā pasaulē?

Centralizētā eksāmena saturs un uzbūve

Daļa	Uzdevumu skaits	Maksimālais punktu skaits	Daļas īpatsvars (%)	Izpildes laiks (min)
1. Teksta satura un valodas līdzekļu analīze	14 – 16	50	50	120
2. Tekstveide	1	30	30	80
3. Mutvārdu runa	1	20	20	10

Eksāmena 2. daļa – tekstveide

Eksāmens latviešu valodā 9. klasei

2. daļa

2023

2. DAĻA

Izvēlies vienu no piedāvātajiem tematiem un uzraksti pārspriedumu!

Darba apjoms – 250–300 vārdu.

Tīrrakstā uzraksti izvēlētajā temata virsrakstu!

Argumentācijai izmanto vismaz 2–3 kultūras/literatūras faktus un personisko pieredzi!

Temati:

1. Mani nākotnes nodomi.
2. Darbs – panākumu atslēga.
3. „Nevis šaubīties un vilcināties, bet rīkoties un uzdrīkstēties.” (Z. Mauriņa)

3.2. Tekstveide (pārspriedums)

Skolēns raksta noteikta apjoma pārspriedumu (250–300 vārdu) par vienu no trīs piedāvātajiem tematiem (pēc izvēles). Kad teksts ir pilnībā pabeigts, skolēns saskaita vārdus uzrakstītajā tekstā un ieraksta vārdu skaitu tīrraksta lapā tam paredzētajā vietā.

Argumentācijai skolēns izmanto vismaz 2 vai 3 kultūras/literatūras un/vai nozīmīgu sabiedrisko norišu faktus un personisko pieredzi.

Literatūras faktu vācelīte I

Literatūras faktu vācelīte 9. klases eksāmenam

7.-8. klasē apskatītie darbi:

1. Rainis „Zelta zirgs”,
2. Rūdolfs Blaumanis „Nāves ēnā”,
3. Maksimilians Kvite „Mans mīļš māts valodiš”, „Vecmāmule”,
4. Valentīns Lukaševičs „2068”,
5. Kārlis Skalbe „Sarkangalvīte”, „Kalna gars un milzis”, „Bendes meitiņa”,
6. Vilis Plūdons „Atraitnes dēls”,
7. Rūdolfs Blaumanis „Tālavas taurētājs”,
8. Aizeks Azimovs „Spoguļspēle”,
9. Anšlavs Eglītis „Izsalkuša zēna pavārgrāmata”,
10. Autoru kolektīvs „Netikumīgie”,
11. Luīze Pastore „Laimes bērni”.

Paraugš.

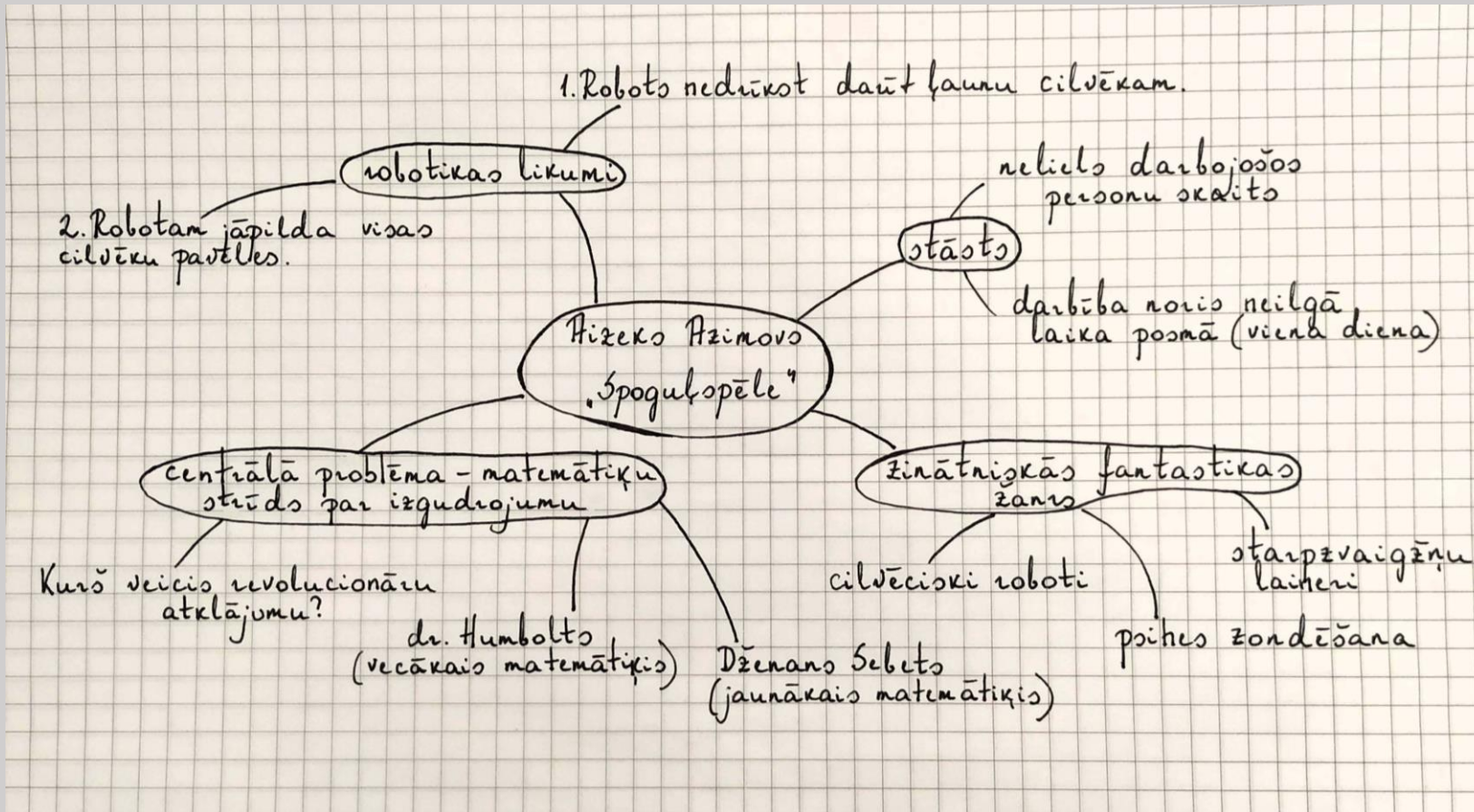
Autors: Rūdolfs Blaumanis

Literatūras žanrs un darba nosaukums: balāde „Tālavas taurētājs”

Sarakstīšanas gads: 1902. g.

Atslēgvārdi: taurētājs; pašreizliedzība; vārdi „Mans zelts ir mana tauta”; ziedošanās tautas labā; līroepika.

Literatūras faktu vācelīte II

Literatūras faktu vācelīte III

Uzdevums: <https://www.uzdevumi.lv/TestWork/Info?jid=iJ7xcehxE0KIQ6S-M5sbtw>

Paredzētais laiks: 10 min

Latviešu valodas sasaiste ar audzināšanas stundām

Darbs grupās

Uzdevums: izlasīt aizsūtīto teksta fragmentu un kopīgi formulēt eksāmena tipa uzdevumus, kas skolēniem būtu veicami saistībā ar šo tekstu.

Paredzētais laiks: 30 min